

Bakgrunn for vedtak

Inngjerding og utbedret adkomst til Grannes og Madla muffeanlegg

Stavanger og Sola kommuner i Rogaland

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Tiltakshaver	Statnett SF
Referanse	202302201-22
Dato	27.06.202427.06.2024
Ansvarlig	Ingrid Myrtveit
Saksbehandler	Inger Anette Sandvand Dahlen

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 22 95 95 95, Internett: www.nve.no
Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Abels gate 9

7030 TRONDHEIM

Region Nord
Kongens gate 52-54
Capitolgården
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvegen. 1B

6800 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Innhold

INNHold	1
1 SØKNADEN	2
1.1 OMSØKT LØSNING	3
1.1.1 Grannes	4
1.1.2 Madla	5
2 NVES BEHANDLING SØKNADEN	6
2.1 HØRING AV KONSESJONSSØKNAD OG SØKNAD OM EKSPROPRIASJON	6
2.2 INNKOMNE MERKNADER OG INNSIGELSE	7
3 NVES VURDERING AV SØKNAD ETTER ENERGILOVEN	8
3.1 BEHOV FOR TILTAKET	9
3.2 VISUELLE VIRKNINGER	9
3.3 KULTURMINNER	11
3.4 FRILUFTSLIV	12
3.5 NATURMANGFOLD	13
3.5.1 Kunnskapsgrunnlaget – vurdering og konklusjon	13
3.5.2 Grannes	13
3.5.3 Madla	14
3.5.4 Oppsummering av virkninger for naturmangfold	14
3.6 LANDBRUK	15
4 NVES KONKLUSJON OG VEDTAK OM SØKNAD ETTER ENERGILOVEN	16
4.1 NVES VEDTAK	17
4.2 VILKÅR OM ANLEGGSARBEID, SLUTTRAPPORT OG TILSYN	17
5 NVES VURDERING AV SØKNAD OM EKSPROPRIASJON FOR FORHÅNDSTILTREDELSE.....	18
5.1 HJEMMEL	18
5.2 OMFANG AV EKSPROPRIASJON	19
5.3 INTERESSEAVVEINING	19
5.4 NVES SAMTYKKE TIL EKSPROPRIASJON	20
5.5 FORHÅNDSTILTREDELSE	20
VEDLEGG A - OVERSIKT OVER LOVVERK OG BEHANDLINGSPROSESS	21

1 Søknaden

Statnett søkte den 25. januar 2023 etter energiloven § 3- 1 om å bygge gjerder rundt- og utbedre adkomstveiene til de to muffeanleggene ved Grannes og Madla. Muffeanleggene (overgangen fra luftledning til sjøkabel) er en del av Statnetts 300 kV kraftledning mellom Bærheim og Støleha. Statnett overtok driften av denne kraftledningen i 2017. Statnett begrunner søknaden med at de to muffeanleggene ikke tilfredsstillende krav til sikkerhet for tredjeperson¹.

I august 2023 ba NVE om mer informasjon før søknaden kunne tas til behandling, bl.a. en utdypet begrunnelse for tiltaket, vurderinger av alternativ trasé for adkomst og spesifikasjoner av nye planlagte gjerder og nye adkomstveier. Oppdatert søknad ble mottatt den 8. september 2023.

Statnett søker også i medhold av ekspropriasjonsloven § 2 punkt 19 om tillatelse til ekspropriasjon av nødvendig grunn og rettigheter for å rive, bygge og drive anleggene, herunder rettigheter til all nødvendig ferdsel og transport, og deponering av masser.

Statnett skriver videre i søknaden at de ber om at det fattes vedtak om forhåndstiltredelse etter ekspropriasjonsloven § 25.

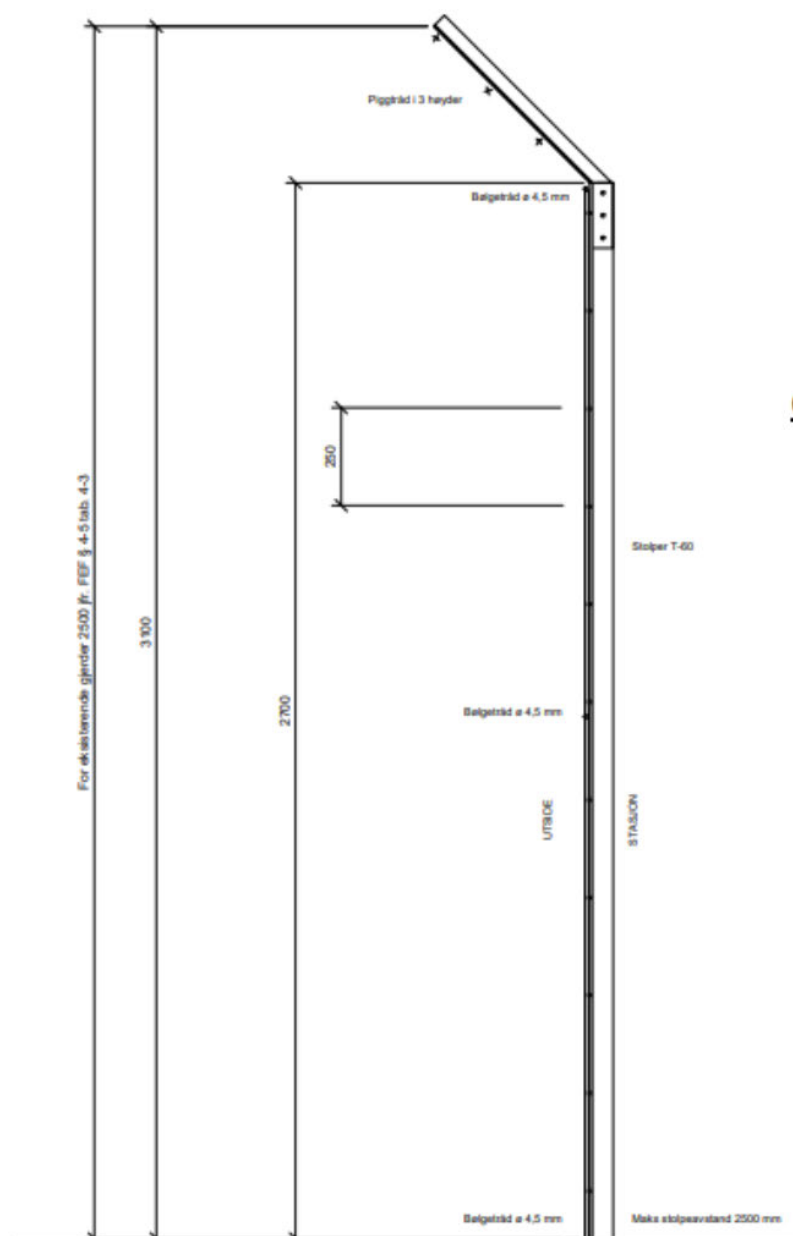
Figur 1: Kart over plassering av de to anleggene hvor Statnett har fått tillatelse til å bygge gjerder rundt, og utbedre adkomst til. Kilde: Statnett.

¹ Ref. beredskapsforskriften kap. 5 klassifisering og sikringstiltak, § 5- 1. Sikringsplikt.

1.1 Omsøkt løsning

Statnett søker om å bygge gjerder rundt Madla og Grannes muffehus og tilhørende porter for tilknytning til vei, og om å utbedre adkomsten til de to anleggene.

Utenfor gjerdet søker Statnett om å sette av en hensynssone som skal holdes fritt for vegetasjon i en bredde på totalt 3,5 meter. Gjerdene de søker om å bygge er 3,1 meter høye fletteverksgjerder og inkluderer tre høyder med piggråd på toppen (se figur 2).

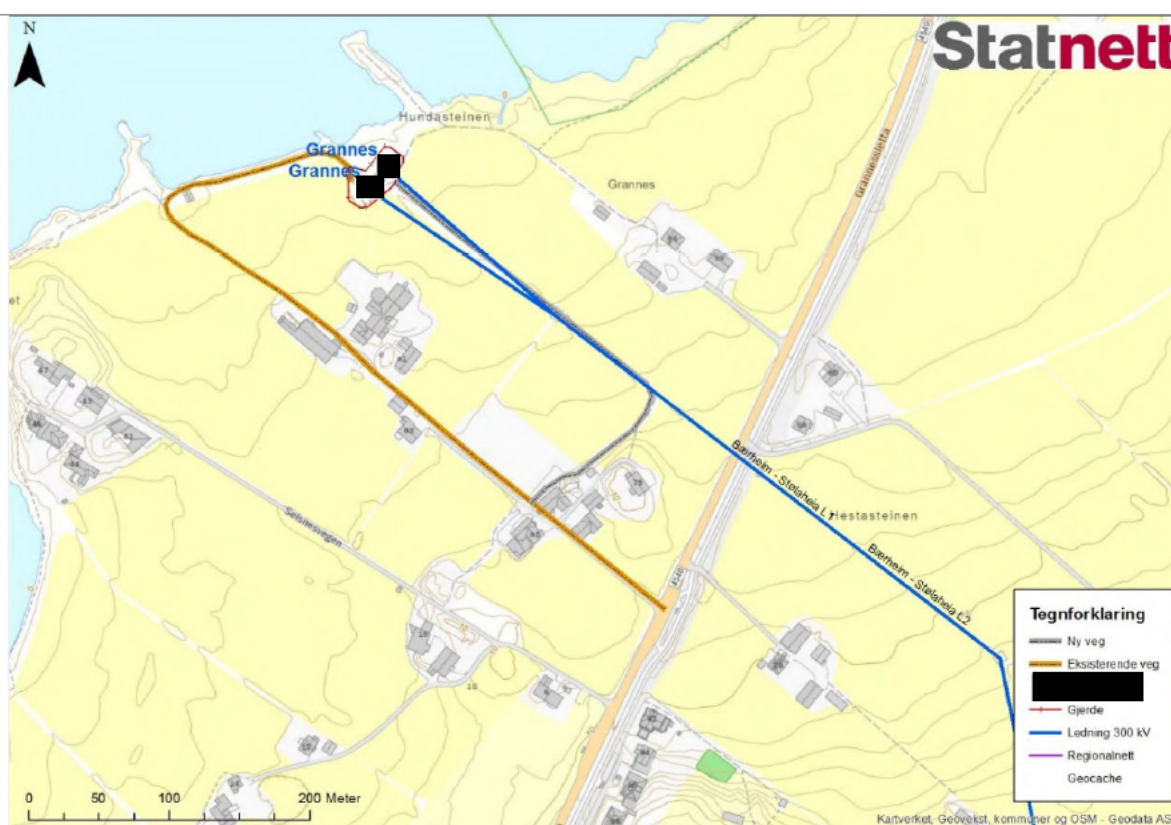
Figur 2: Utforming av gjerde. Total høyde 3,1 meter, med tre høyder piggråd i vinkel øverst. Kilde: Statnett.

Statnett søker også om ny og utbedret adkomst til de to anleggene. Det er behov for ny adkomst blant annet for å etablere de nye gjerdene rundt anleggene. I tillegg skriver Statnett at utbedret adkomst er viktig av beredskapshensyn, ved uforutsette hendelser og for å frakte inn utstyr og personell til anleggene for vedlikeholdsarbeid. De to anleggene er viktige komponenter for forsyningssikkerheten i Stavanger-området, og Statnett har derfor behov for rask tilgang dersom kritisk materiell må skiftes ut osv.

Nye adkomstveier til de to anleggene søkes etablert i veiklasse 2, dvs. helårs landbruksvei med grusdekke. Statnett skriver at kjørebane planlegges med minimum 3,5 meters bredde, og total veibredde blir da 4,5 meter inkludert veiskulder.

1.1.1 Grannes

For adkomst til muffeanlegget på Grannes bruker Statnett i dag en eksisterende vei langs strandkanten. Statnett beskriver veien som sårbar, fordi den på et punkt langs sjøen går over en støpt betongplate, hvor det både er risiko for oversvømmelse og undergraving av plata ved høyvann. Denne veien er derfor med dagens standard kun kjørbare for mindre kjøretøy. Statnett søker derfor om ny adkomst til anlegget, for at også større kjøretøy kan ha tilgang til anlegget ved behov. Statnett søker om å få bruksrett til en eksisterende gårdsvei som går gjennom et gårdstun og videre inn til anlegget langs kraftledningstraseen inn til muffeanlegget.

Figur 3: Eksisterende vei markert i oransje – og ny omsøkt adkomst i grå. Blå strek markerer kraftledningen inn til muffeanlegget. Kilde: Statnett.

Statnett skriver i søknaden at ny adkomst må være på plass før en kan starte arbeidet med etablering av gjerder, da eksisterende vei ikke kan benyttes ved innkjøring av nødvendig materiell og utstyr for etablering av gjerdet grunnet standarden på veien.

Statnett har forsøkt å oppnå minnelig avtale med grunneier for oppgradering og bruk av eksisterende gårdsvei for adkomst til muffeanlegget, men det er ikke oppnådd enighet. Det er heller ikke oppnådd enighet om minnelig avtale med grunneier for erverv av nødvendig vegetasjonsfri hensynsone rundt muffeanlegget på 3,5 meter ut fra det nye planlagte gjerdet.

1.1.2 Madla

For adkomst til muffeanlegget ved Madla bruker Statnett i dag en mindre vei som i hovedsak benyttes som adkomst til et lite boligområde, og som turvei gjennom et viktig friluftsområde langs strandkanten ved Hafrsfjorden. Området hvor veien går, er betydelig forandret etter at muffeanlegget ble bygget, og veien er nå stengt med bom. Det har ikke tidligere blitt tinglyst rettigheter for bruk av veien for adkomst til muffeanlegget. Ettersom veien nå er stengt med bom og fungerer som etablert turvei, hindrer dette fri ferdsel til og fra anlegget for Statnett.

Figur 4: Eksisterende vei markert i oransje, og ny omsøkt vei markert i grå. Kraftledningene inn til muffeanlegget markert i blått. Kilde: Statnett.

Statnett søker derfor om å etablere en ca. 75 meter lang ny vei. Ny vei er planlagt etablert fra Regimentveien (øst for anlegget) og helt i ytterkanten av et jorde, i sørenden av Møllebukta dam, til der veien møter eksisterende adkomstvei til muffeanlegget. Se bilde under (figur 5).

Figur 5: Det er i enden av dette jorden, og i forkant av trærne som omkranser Møllebukta dam, at Statnett søker om å etablere en ny 75 m lang adkomstvei fra Regimentveien. Muffeanlegget sees i bakgrunnen fra sør-øst. Kilde: [Stavanger, Rogaland - Google Maps](#)

Statnett skriver i søknaden at denne løsningen forbinder to eksisterende veier og vil fjerne behovet for trafikk gjennom friluftsområdet og turstien langs Hafrsfjorden. Ny adkomst vil bedre trafikksikkerheten, sikre bedre tilgjengelighet til anlegget for vedlikehold og gi bedre beredskap. Statnett skriver videre at nyetablert adkomst også vil kunne benyttes av turgåere og gi bedre tilgang til friluftsområdene ved fjorden.

Planene om ny adkomst til anlegget på Madla har vært diskutert med Stavanger kommune, og de er enige i at omsøkt trasé for ny adkomst er den foretrukne. Stavanger kommune er positive til at trafikken til og fra anlegget flyttes fra turstien langs sjøen til ny adkomst. Det har imidlertid ikke lyktes Statnett å inngå avtaler med kommunen om bruksrettigheter til grunn for å etablere ny adkomst til muffeanlegget.

2 NVEs behandling søknaden

NVE behandler konsesjonssøknader etter energiloven. Da Statnett har søkt om ekspropriasjon og forhåndstiltredelse, behandler NVE også søknaden etter ekspropriasjonsloven.

2.1 Høring av konsesjonssøknad og søknad om ekspropriasjon

NVE sendte Statnett sin søknad på offentlig høring den 19. september 2023, med høringsfrist 1. november 2023.

Berørte kommuner ble bedt om å legge søknaden ut på sine nettsider. I tillegg kunngjorde NVE høringen i Stavanger Aftenblad og Storby Morgen, samt Norsk Lysingsblad.

Ved en inkurie hadde Sola kommune falt ut av mottaker listen da høringsbrevet gikk ut. De ble gjort oppmerksom på høringen da de stod som kopi på Fylkeskommunens høringsuttalelse. Sola kommune kontaktet da NVE og fikk innvilget utvidet høringsfrist.

2.2 Innkomne merknader og innsigelse

NVE mottok uttalelser til Statnetts søknad fra fire høringsparter. Statnett kommenterte uttalelsene per e-post den 20. februar 2024. Utdrag fra uttalelsene og Statnetts kommentar til disse gjengis kort under.

Statsforvalteren i Rogaland (01.11.23) skriver at de er positive til at muffeanleggene ved Grannes og Madla sikres bedre. Samtidig oppfordrer Statsforvalteren Statnett til å velge løsninger for tiltaket som i størst mulig grad unngår nedbygging av jordbruksareal.

Videre skriver Statsforvalteren at det ikke er hensiktsmessig å forsterke eksisterende vei i vannkanten for adkomst til Grannes muffeanlegg, men heller utbedre alternativ gårdsvei som adkomstvei. Statsforvalteren skriver også at de dyrkede områdene nær tiltaksområdet er viktige areal for vipe, og at tiltaket skal gjennomføres nær Grannesbukta naturreservat. Tiltaket må derfor planlegges på en måte som ivaretar hensyn til dyre- og fuglelivet i tråd med naturmangfoldloven § 12.

Til slutt skriver Statsforvalteren at de er negative til foreslått trasé for alternativ adkomst til muffeanlegget på Madla. Ny foreslått adkomst er over dyrket mark, og Statsforvalteren ber Statnett se på alternativ adkomst til anlegget.

Statnett (20.02.24) skriver i sin kommentar til Statsforvalterens uttalelse at de vil unngå arbeid med tiltakene på Grannes i hekkeperioder for fugl observert i området. Arbeidene som skal gjennomføres har begrenset varighet og kan enkelt tilpasses tider av året hvor det ikke pågår hekking. Videre kommenterer Statnett at valg av trasé for ny adkomstvei ved Madla er begrunnet i søknaden, og at de ønsker å opprettholde planene slik de er omsøkt.

Rogaland Fylkeskommune (31.20.23) skriver i sin høringsuttalelse at de fremmer administrativ innsigelse til det foreslåtte alternativet for etablering av ny adkomstvei ved Madla. I nærheten av tiltaksområdet er det gjort mange løsfunn av gjenstander, og det er registrert automatiske fredete kulturminner. Det er ikke gjort arkeologiske registreringer der den nye adkomstveien er foreslått, og fylkeskommunen mener det er stort potensial for funn av automatisk fredete kulturminner i området. Det er derfor behov for gjennomføring av arkeologisk registrering i den planlagte veitraseen iht. kulturminneloven § 9. Fylkeskommunen forventer at det i konsesjonsvilkår for tiltaket fremkommer tydelig hvilke forpliktelser tiltakshaver har etter kulturminneloven.

Statnett (20.02.24) skriver i sin kommentar til Fylkeskommunens uttalelse at de innser at de burde ha kontaktet fylkeskommunen tidligere angående kulturminner, da det er gjort flere funn i tiltaksområdet ved Madla. Videre kommenterer Statnett at de i ettertid har hatt dialog med fylkeskommunen angående gjennomføring av kulturminneundersøkelser. Statnett har imidlertid ikke klart å få kontakt med rett grunneier i området hvor det skal gjennomføres kulturminneundersøkelser. Statnett skriver at de vil bestille undersøkelser så snart de får kontakt med grunneier/forpakter. Til slutt kommenterer Statnett at de antar fylkeskommunens innsigelse trekkes såfremt det gjennomføres § 9-undersøkelser som avtalt, og at de ved eventuelle funn av kulturminner kan søke om dispensasjon for inngrep, eller gjøre nødvendige justeringer i de tekniske planene. Statnett bekrefter at det ikke vil gjennomføres arbeid med adkomstveien før alt er avklart med kulturminnemyndigheten.

Sola kommune (26.01.24) skriver i sin uttalelse at de kun kommenterer tiltak ved Grannes muffeanlegg i Sola kommune. Kommunen har forståelse for at det er behov for å sikre anlegget

bedre, men etterspør nærmere beskrivelse av type eller høyde på gjerdet. Videre skriver Sola kommune at gjerder kan medføre økt dødelighet for fugler og påvirke dyrs bevegelsesfrihet og migrasjonsmønster.

Grannes muffeanlegg ligger nær Grannesbukta naturreservat, som er et marint grunntvannsområde med et rikt dyre- og fugleliv. Området har status Ramsar-område, og er viktig for overvintring av fugl. Sola kommune skriver derfor i sin uttalelse at graving og nedsetting av gjerde må skje utenfor hekkeperioder for å unngå forstyrrelser for fuglelivet i området.

Sola kommune er positive til Statnetts omsøkte løsning med å flytte adkomstvei fra sjøkanten og bort fra et viktig naturområde. I tillegg er kommunen positive til at alternativ adkomst er planlagt ved allerede etablert gårdsvei, hvor Statnett kan unngå nedbygging av dyrket mark.

Statnett (20.02.24) skriver i sin kommentar til Sola kommunes høringsuttalelse at gjerdet som er planlagt satt opp rundt anleggene er 3,1 meter høye fletteverksgjerder, inkludert 3 høyder øverst med piggråd. Videre skriver Statnett at det alltid vil være en viss fare for at fugl kan kollidere i slike gjerder, men denne typen gjerde er godt synlig og lettere å unngå for fugl, ifølge Statnett. Fuglekollisjoner med lignende gjerder er ikke en kjent utfordring ved andre av Statnetts anlegg. Statnett vurderer det heller ikke som særlig sannsynlig at andre pattedyr vil sette seg fast i gjerdene, og kommenterer videre at gjerdene til enhver tid skal holdes i stand for å unngå at dyr kan sette seg fast i revner og åpninger. Statnett kommenterer til slutt til at de også vil tilpasse anleggsperioden for å unngå hekkeperioder for fugl i området.

Nils Rune Haga (23.10.23) skriver i sin uttalelse at han er grunneier der eksisterende adkomstvei til Grannes muffeanlegg går. Dette området ble det gjort krav på i skjønn, da anleggene i sin tid ble etablert. Han stiller seg positiv til inngjerding og sikring av anlegget. Haga skriver imidlertid at han ikke er enig i Statnetts vurderinger rundt standard på eksisterende adkomstvei. Veien er opparbeidet med tilfredsstillende bærelag og plastret steinfylling langs stabil sjøkant, ifølge Haga. Haga har i tillegg lagt ved en rekke historiske dokumenter fra da muffeanlegg og adkomstveier ble etablert og påfølgende stridigheter rundt ekspropriasjon mellom grunneiere og Lyse Nett, som opprinnelig etablerte anlegget. Haga konkluderer i sin uttalelse at Statnett må forholde seg til tidligere eksproprierede adkomstvei, og ikke kreve rettigheter gjennom ny ekspropriasjon.

Statnett (20.02.24) skriver i sin kommentar til høringsuttalelsen fra Haga at de ønsker å benytte Hagas landbruksvei frem til muffeanlegget på Grannes. Hagas landbruksvei er foretrukket fremfor eksisterende vei langs sjøkanten, da den vurderes som uegnet til tunge transporter og ikke oppfyller Statnetts beredskapskrav for deres anlegg. Statnett skriver at de har forsøkt på å komme til minnelig avtale med Haga for kompensasjon for bruk av hans landbruksvei, men det er ikke oppnådd enighet. Dette er grunnen til at Statnett har søkt om ekspropriasjonstillatelse for tiltaket.

3 NVEs vurdering av søknad etter energiloven

Konsesjonsbehandling etter energiloven innebærer en konkret vurdering av fordeler og ulemper tiltaket har for samfunnet som helhet. NVE gir konsesjon til anlegg hvor de positive konsekvensene av tiltaket er større enn de negative. Vurderingen av om det skal gis konsesjon til et omsøkt tiltak er en faglig skjønnsvurdering.

3.1 Behov for tiltaket

Statnett skriver i søknaden at muffeanleggene ved Grannes og Madla er lett tilgjengelige for allmennheten. Tilgangen til spenningsatte komponenter er ikke godt nok sikret, og Statnett søker derfor om å etablere gjerder rundt anleggene av sikkerhetshensyn, og for å hindre adgang for uvedkommende. Nye adkomstveier er nødvendig for etablering av gjerdene, men Statnett skriver i søknaden at utbedret adkomst til de to anleggene også er viktig for bedre beredskap. De to muffeanleggene er viktige for kraftforsyningen til Stavanger-området, og det er behov for bedre tilgang og adkomst til anleggene for vedlikehold og utbytte av kritisk materiell ved uforutsette hendelser. De eksisterende adkomstveiene vurderes i tillegg å ikke være særlig hensiktsmessige, da de går gjennom sårbare naturområder eller områder benyttet til friluftaktiviteter.

Statnett skriver at ved Grannes har eksisterende adkomstvei en standard som ikke tillater kjøring med den type kjøretøy som Statnett trenger for både etablering og vedlikehold av nye gjerdene. Den egner seg også dårlig ut fra hensynet til beredskap og behov for vedlikehold av anleggene.

Veien inn til anlegget på Madla går som omtalt langs en etablert tursti med mye gangtrafikk, og det er derfor risiko for ulykker knyttet til å benytte denne veien for transport ved akutte hendelser. Veien er som nevnt også stengt med bom, og vegen utgjør derfor også en risiko for at Statnett ikke får tilgang til muffeanlegget ved akutte hendelser.

NVE er enig i Statnetts vurdering av behovet for bedre sikring av de to muffeanleggene. Videre vurderer NVE at Statnett i tilstrekkelig grad begrunner behovet for å utbedre adkomsten til anleggene både for å kunne etablere nye gjerdene, og av beredskaps- og vedlikeholdshensyn.

3.2 Visuelle virkninger

Landskapet de to anleggene er plassert i defineres som flat eller småkupert kystslette med tettsted, hvor det er høy arealbruksintensitet. Videre er området preget av opparbeidet jordbruksarealer, med spredt vegetasjon og fritt utsyn mot fjorden.

Ved Grannes er det først og fremst den store kraftledningsmasten i forkant av anlegget sett fra Grannessletta sør for anlegget som er det mest synlige av de elektriske anleggene. Selve muffebygningen i grå betong og kabelendemastene fremstår mindre dominerende, særlig sett ved siden av en større bruksbygning på nabogårdsbruket.

NVE vurderer derfor at et gjerde rundt bygningen ikke vil endre synligheten av de elektriske anleggene vesentlig sammenlignet med dagens situasjon. Videre vurderer NVE at ny adkomstvei heller ikke vil endre de visuelle virkningene, da det er søkt om å benytte og foreta en mindre utvidelse av en allerede eksisterende gårdsvei langs kraftledningstraseen inn til anlegget.

Figur 6: Grannes muffeanlegg sett fra Grannessletta veien sett fra sør mot Hafrsfjorden. Kilde: [68 Grannessletta - Google Maps](#)

Ved Madla ligger muffeanlegget i et landskap som skråner ned mot fjorden, og det er spredt vegetasjon rundt anlegget. Det er de to kraftledningsmastene som fremstår mest synlig, og selve bygningsmassen er til dels skjult av disse og vegetasjon rundt anlegget. NVE mener derfor at det et nytt gjerde rundt anlegget ikke vil endre de visuelle virkningene av Madla muffeanlegg vesentlig.

Etablering av ny adkomstvei til muffeanlegget på Madla helt i kanten av et jorde og nær trærne som omkranser Møllebukta dam, mener NVE vil endre de visuelle virkningene noe (se figur 5 – med bilde av området). Samtidig er ny adkomstvei planlagt etablert som en enkel grusvei, og NVE vurderer at den omsøkte løsningen ikke bidrar til særskilte negative visuelle virkninger, da trærne rundt dammen og utsynet ned mot fjorden blir de naturlige blikkfangene i området.

Figur 7: Madla muffeanlegg sett fra Skytterlagsveien fra nord-vest mot Hafrsfjorden. Kilde: [22 Skytterlagsveien - Google Maps](#)

3.3 Kulturminner

Området rundt Hafrsfjorden regnes som et viktig kulturhistorisk landskap av stor nasjonal interesse. Det er ifølge Statnett mange registrerte fredete kulturminner i området, men tiltaket vurderes ikke å påvirke noen kjente automatisk fredete kulturminner.

Nær den omsøkte nye adkomstveien til Grannes muffeanlegg er det et registrert kulturminne med vernetype uavklart. Dette kulturminnet antas ikke å bli berørt av arbeidet med tiltaket, da det ligger noe unna der den eksisterende gårdsveien går. Selv med en eventuell utvidelse av planlagt adkomstvei, vurderes det at kulturminnet ikke blir berørt av tiltaket.

Rogaland fylkeskommune har i sin høringsuttalelse fremmet administrativ innsigelse for Statnetts forslag til ny adkomstvei til Madla muffeanlegg. Innsigelsen begrunnes med at omsøkt trasé for ny adkomstvei ligger i et område hvor det ikke er gjennomført arkeologisk registrering, og fylkeskommunen viser i sin høringsuttalelse til at det er stort potensial for funn av automatisk fredete kulturminner i tiltaksområdet.

Statnett skriver i sine kommentarer til høringsuttalelsene at de i ettertid har hatt dialog med fylkeskommunen om gjennomføring av arkeologiske undersøkelser, og understreker sin ambisjon om å gjennomføre slike undersøkelser før anleggsarbeid med tiltaket kan starte. Det har imidlertid ikke lyktes Statnett å få tak i grunneier (forpakter/leietaker av området) som vil bli berørt av de arkeologiske undersøkelsene. Det er et krav fra fylkeskommunen at grunneier/forpakter er informert før slike undersøkelser kan bestilles og gjennomføres. Statnett sendte derfor den 12. mars 2024 et brev til Stavanger kommune hvor de ber om at kommunen kan informere forpakter/leietaker om tiltaket, eller gi Statnett informasjon om hvem de skal kontakte for å informere om gjennomføring av arkeologiske undersøkelser.

NVE har også vært i muntlig dialog med fylkeskommunen, og de har uttrykt overfor NVE at de ikke ser behov for et innsigelsesmøte. Statnett har svart positivt på intensjon om gjennomføring av påkrevde kulturminneundersøkelser og forventer at fylkeskommunen vil trekke sin innsigelse.

Fylkeskommunen har imidlertid kommentert at NVE bør avvende vedtak i saken til kulturminneundersøkelser er gjennomført, dersom disse undersøkelsene medfører behov for endringer av veitraseen. NVE vurderer at sikring av anleggene haster, og det er viktig å komme i gang med sikringstiltak så raskt som mulig. Dagens vei benyttes som turvei og går gjennom et friluftslivs- og boligområde, og den egner seg dårlig for adkomst til anlegget. NVE vurderer derfor at det er hensiktsmessig å gå videre med vedtak i saken, for å ikke forsinke prosessen. Ev. klager på NVEs vedtak vil da kunne behandles i påvente av at undersøkelsesplikten oppfylles, og det avklares hvorvidt fylkeskommunen opprettholder eller trekker sin innsigelse.

Dersom § 9-undersøkelsene viser at det ikke finnes automatisk fredete kulturminner på arealet som berøres av veitraseen, antar NVE at fylkeskommunens innsigelse vil kunne trekkes. Dersom det under § 9-undersøkelsene gjøres funn av automatisk fredete kulturminner, vil Statnett enten måtte søke om endring av konsesjonen eller søke fylkeskommunen om dispensasjon til å gjøre inngrep i automatisk fredete kulturminner (kulturminneloven § 8). Uavhengig av hva utfallet av de arkeologiske undersøkelsene blir, er det derfor viktig at de blir gjennomført så snart som mulig.

NVE har gjennomført søk i Askeladden, og vi har ikke funnet kjente automatisk fredete kulturminner som vil bli direkte berørt av tiltakene ved de to muffeanleggene.

For det tilfelle at det avdekkes ytterligere ukjente automatisk fredete kulturminner i tiltaksområdet, skal alt arbeid øyeblikkelig stanses, jf. kulturminneloven § 8 annet ledd, og kulturminnemyndigheter varsles. NVE forutsetter at Statnett oppfyller kravene i kulturminneloven, og gjør oppmerksom på at de er ansvarlig for at fredete kulturminner ikke skades.

3.4 Friluftsliv

Området langs Hafrsfjorden er registrert som svært viktige friluftslivsområder. Det går flere turstier i området. Den eksisterende adkomsten til Madla muffestasjon brukes som nevnt over som turvei. Statnetts nye adkomstvei er planlagt etablert like ved Møllebukta dam som også er mye brukt til friluftaktivitet, lek og rekreasjon ifølge en kartlegging gjennomført av fylkeskommunen.

NVE vurderer at tiltaket i all hovedsak vil ha negative virkninger for friluftsliv under anleggsperioden, som deretter vil opphøre. I tillegg skriver Statnett i sin søknad at deres forslag til ny adkomstvei kan bidra til å tilgjengeliggjøre friluftsområder ved fjorden bedre, ved at den nye veien som skal etableres tilknyttes veien som leder ned til turstien ved vannet.

Ved Grannes er det ikke kartfestet turområder på samme måte som ved Madla, men muffeanlegget ligger innenfor et område som defineres som potensielt tilgjengelig strandsone. I tillegg ligger tiltaksområdet svært nære Grannesbukta naturreservat, hvor det bl.a. er et rikt fugleliv som antakelig tiltrekker fugleinteresserte. Virkninger av tiltaket for naturreservatet omtales nærmere i kapitlet om naturmangfold.

Oppsummert vurderer NVE at tiltaket kan medføre noe negative virkninger og forstyrrelser for friluftslivsaktiviteter under anleggsperioden, men vil deretter opphøre. Statnett har i søknaden skrevet at tiltaket vil kunne gjennomføres innen en relativt kort tidsperiode. NVE vurderer derfor at virkningene for friluftsliv totalt sett er beskjedne og tidsbegrenset i anleggsperioden. I driftsfasen

antas ny adkomstvei å gi positive virkinger for friluftslivet, ved at friluftslivsområdene blir mer tilgjengeliggjort, og behov for kjøring langsmed turstien som nå benyttes som adkomst opphører.

3.5 Naturmangfold

Etter naturmangfoldloven § 7 plikter NVE å legge til grunn prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 til 12 når det skal vurderes om det skal gis konsesjon til et tiltak eller ikke.

NVE fokuserer i våre vurderinger på arter/naturtyper som står på den norske rødlisten, prioriterte arter eller norske ansvarsarter, rovfugl og viktige eller utvalgte naturtyper. Samtidig omtaler vi kun arter eller naturtyper som tiltaket vil kunne få vesentlige virkninger for.

3.5.1 Kunnskapsgrunnlaget – vurdering og konklusjon

For å kunne fatte vedtak om konsesjon, må NVE ha et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag. Den opprinnelige søknaden var noe mangelfull på beskrivelse av tiltaket, og NVE ba derfor Statnett om å oppdatere søknaden.

I denne saken består kunnskapsgrunnlaget av Statnetts søknad, innkomne merknader fra høringen, NVEs egne vurderinger og informasjon tilgjengelig i databaser som Naturbase, Askeladden, Artskart osv. Det vil alltid være en viss usikkerhet om hvorvidt vi besitter fullstendig kunnskap om de biologiske verdiene i influensområdet. NVE har imidlertid undersøkt områdene som blir berørt av tiltaket i databasene nevnt over. Etter NVEs vurdering gir kunnskapsgrunnlaget i denne saken et godt nok grunnlag for å fatte et konsesjonsvedtak i tråd med naturmangfoldloven § 8.

3.5.2 Grannes

Like ved Grannes muffeanlegg ligger Grannesbukta naturreservat, et våtmarksområde som er registrert som et Ramsar-område med særskilt vern. Tiltaket forventes ikke å påvirke naturreservatet direkte, men naturreservatet er et viktig rast- og overvintringsområde for flere arter som kan bli påvirket av tiltaket.

Søk i Naturbase viser at det er registrert observasjoner av flere arter av fugl med særskilt nasjonal forvaltningsinteresse. Dette inkluderer bl.a. truede arter på norsk rødliste for arter, som hettemåke, vipe, sjøorre, horndykker, storspove, lomvi, brushane, makrellterne og dvergdykker.

Sola kommune og Statsforvalteren i Rogaland har i sine høringsuttalelser kommentert behov for å hensynta fuglelivet rundt anleggene ved gjennomføring av tiltaket. Sola kommune er blant annet bekymret for de nye gjerdene og eventuell kollisjonsfare for fugl, eller at andre dyr kan sette seg fast.

Statnett kommenterte i sitt tilsvaret til høringsuttalelsene at de benytter lignende gjerder på flere av sine anlegg, og har ikke opplevd at fuglekollisjoner er en utfordring med de omsøkte gjerdene. Regelmessig vedlikehold av gjerdene vil også sørge for at det er lav sannsynlighet for rifter i gjerdet, som eventuelt mindre dyr kunne sette seg fast i.

NVE vurderer at det i hovedsak er støy fra anleggsarbeid som kan forstyrre fugl, og kan føre til at de trekker bort fra området hvor aktiviteten foregår. NVE konstaterer at flere av observasjonene i Naturbase og Artsdatabanken er rene observasjoner av fugl, uten at det er avklart at alle disse

hekker i området. Noen av observasjonene er også fra flere år tilbake, og de tillegges derfor ikke særlig vekt.

Sjørre er en av artene som er observert å overvintre i reservatet. NVE mener derfor det er aktuelt å stille vilkår om at Statnett skal undersøke om sjørre eller andre truede fuglearter hekker i området ved Grannes før anleggsarbeidet kan starte. Dersom hekking påvises, skal Statnett unngå støyende anleggsarbeid i hekkeperioder for truede arter.

Anleggsperioden kan gjennomføres innenfor et relativt kort tidsrom, og NVE vurderer derfor at forstyrrelser for fugl og eventuelle andre arter som oppholder seg i tiltaksområdet vil være kortvarig.

I driftsfasen vurderer NVE at det vil være små eller ingen virkninger av tiltaket ved Grannes. NVE er enig i Statnetts vurdering av potensialet for fuglekollisjon eller skader for andre dyr i de nye gjerdene. Vi forventer derfor små eller ingen negative virkninger av tiltaket i driftsfasen.

3.5.3 Madla

Madla muffeanlegg ligger like ved Møllebukta dam som i Naturbase er kategorisert som naturtype «dam med middels verdi». Tiltaket forventes ikke påvirke selve dammen, men ny adkomstvei skal etableres like i forkant av dammen. Området rundt dammen er preget av to boliger i nordenden, og ellers spredt vegetasjon og trær som omringer dammen mot sør og øst (se figur 5 over). Fremmedarten buskhyll er observert blant vegetasjonen der ny adkomstvei skal etableres i enden av dammen. For å unngå spredning av fremmedarter, mener NVE det bør stilles vilkår om at Statnett før anleggsarbeidet starter skal kartlegge fremmede arter i områder som blir berørt av anleggsarbeid. Det vil også forventes at Statnett i en sluttrapport omtaler tiltak gjennomført for å unngå spredning av fremmede arter observert i tiltaksområdet².

Søk i Naturbase viser også registrerte forekomster av noen truede fuglearter, som vipe, vandrefalk, sivhøne og kornkråke, i tiltaksområdet. Da disse er enkeltstående observasjoner fra noen år tilbake, tillegges disse ikke særlig vekt.

Det er registrert et par forekomster av ask, som er en art av nasjonal forvaltningsinteresse i kategorien trua art, langs veien som skal utbedres like ved muffeanlegget. NVE mener at påvirkning av forekomsten bør unngås, og at et aktuelt vilkår kan være at dersom det skal brukes anleggsmaskiner skal forekomsten av ask markeres i anleggsmaskinen styresystemer under anleggsperioden, slik at direkte inngrep kan unngås. Asketrærne skal i tillegg markeres i terrenget med bånd eller gjerde der det er hensiktsmessig.

For driftsfasen gjelder de samme vurderingene for Madla som omtalt over for Grannes. Det forventes små eller ingen negative virkninger av tiltaket i driftsfasen.

3.5.4 Oppsummering av virkninger for naturmangfold

NVE har vurdert at tiltaket samlet sett har svært begrensede negative virkninger på naturmangfold.

Oppsummert vurderer NVE at hoveddelen av de negative virkningene av tiltaket vil forekomme under anleggsperioden. Støy fra anleggsarbeid kan forstyrre fugl i tiltaksområdet, særlig ved

² Langs veien Statnett benytter for adkomst til anlegget nå er det også registrert forekomst av klustersvineblom – en fremmed art som Statnett også må sikre at ikke spres i forbindelse med anleggsarbeid dersom eksisterende adkomstvei benyttes for transport.

Grannes muffeanlegg som ligger nær Grannesbukta naturreservat. Anleggsarbeidet er planlagt gjennomført innenfor en relativt kort periode og NVE vil stille krav om at Statnett i forkant av anleggsarbeidet skal kartlegge ev. hekkeaktivitet og tilpasse anleggsarbeidet for å unngå forstyrrelser for fugl i området. Det er også registrert forekomst av fremmede arter nær tiltaksområdet ved Madla muffeanlegg, som må hensyntas i anleggsperioden for å unngå at disse spres. Nær tiltaksområdet ved Madla muffeanlegg er det også registrert forekomst av ask nær den nye planlagte adkomstveien. Dette skal også hensyntas under anleggsarbeidet for å unngå spredning av disse.

I driftsfasen vurderer NVE at det er små eller ingen negative virkninger av tiltaket.

I kapittel 3.5.1 over har NVE vurdert at kunnskapsgrunnlaget (jf. naturmangfoldloven § 8) er tilstrekkelig for å fatte vedtak. NVE vurderer derfor at § 9 i naturmangfoldloven ikke kommer til anvendelse. I lys av de beskjedne virkningene for naturmangfoldet forventes heller ikke at samlet belastning på økosystemet vil forsterkes som følge av tiltaket, jf. naturmangfoldloven § 10. Naturmangfoldloven § 11 tilsier at tiltakshaver skal bære kostnadene ved miljøforringelse. I kapittel 4.2 under har NVE gjort vurdering av vilkår, og avbøtende tiltak Statnett må gjennomføre for å minimere skadene på bl.a. naturmangfoldet. På bakgrunn av dette mener NVE at naturmangfoldloven §§ 11 og 12 er hensyntatt.

3.6 Landbruk

Tiltaksområdet på begge sider av Hafrsfjorden er som omtalt over et landskap preget av jordbruk kombinert med boligbebyggelse, og områder tilrettelagt for friluftaktiviteter. Begge muffeanleggene ligger til dels omkranset av jorder og gårdsbruk. Statnett skriver i sin søknad at det er mulig å etablere gjerdene i sin helhet innenfor deres eiendomsgrense. Hensynsonen som skal etableres rundt gjerdene vil også legge beslag på et mindre område med jordbruksareal ved begge stasjonene.

For utbedring av adkomstvei til anlegget ved Grannes søker Statnett om å benytte en eksisterende opparbeidet gårdsvei. Denne veien går gjennom tunet på et gårdsbruk og følger deretter langsmed kraftledningstraseen inn til muffeanlegget med jordbruksareal på hver side av veien. Ny adkomstvei til muffeanlegget på Madla krever etablering av en 75 meter lang ny vei som kobles til eksisterende vei til anlegget. Den nye adkomstveien er planlagt etablert i ytterkanten av et jorde, og i kanten av naturområdet rundt Møllebukta dam (omtalt over). Statnett skriver i søknaden at om lag 150 m² jordbruksareal vil bli beslaglagt ved etablering av ny adkomstvei og hensynssone rundt nytt gjerdeanlegg.

Statsforvalteren i Rogaland har i sin høringsuttalelse påpekt at de ønsker å unngå nedbygging av jordbruksareal. De forventer ikke at arbeidet med tiltaket ved Grannes vil medføre nedbygging av jordbruksareal. Ved Madla oppfordrer Statsforvalteren Statnett til å finne en alternativ trasé, for å unngå nedbygging av jordbruksareal sør for Møllebukta dam. Statnett har i sin kommentar til Statsforvalterens uttalelse skrevet at de ønsker å opprettholde planlagt trasé for ny adkomstvei. De viser bl.a. til at Stavanger kommune har vært involvert i valg av omsøkt trasé, og at veien planlegges realisert i samråd med kommunen.

NVE vurderer at selve inngjerdingen av anleggene ikke bidrar til nedbygging av jordbruksareal i særlig grad, utover et begrenset areal som ikke lenger kan dyrkes ved etablering av hensynssone utenfor gjerdene. Ved anlegget på Madla er det allerede inngått avtale om etablering av nødvendig hensynssone utenfor Statnetts eiendomsgrense. På Grannes er det ikke oppnådd enighet om

tilstøtende areal for etablering av hensynssone. NVE vurderer at etablering av hensynssonen rundt gjerdet på Grannes kan komme til å beslaglegge noe jordbruksareal, men som nevnt over dreier dette seg om et lite område. Etablering av hensynssone utenfor gjerdet er nødvendig for å oppfylle kravene i beredskapsforskriften.

Videre vurderer NVE at det også for etablering av nye adkomstveier er begrenset med jordbruksareal som vil bli berørt. NVE ser det som positivt at Statnett ved Grannes søker om å benytte en eksisterende gårdsvei for utbedret adkomst til anlegget, og dermed unngår å beslaglegge nytt areal. Ved etablering av ny adkomst til muffeanlegget på Madla vil Statnett, som nevnt over, legge beslag på om lag 150 m² jordbruksareal.

NVE har forståelse for Statsforvalterens målsetning om å unngå nedbygging av jordbruksareal. Samtidig observerer NVE at kommunen ønsker den omsøkte traseen, og vurderer at det er et begrenset areal helt i utkanten av jordet som grenser til et skogholt. NVE velger derfor å legge vekt på at dagens adkomstvei utgjør en risiko og ikke er optimal for den type transport Statnett er avhengig av. NVE vurderer videre at det heller ikke ser ut til å være andre reelle alternative traseer som kan vurderes, uten at det vil medføre beslaglegging av annet jordbruksareal eller naturområder. NVE vurderer derfor at det jordbruksarealet som blir beslaglagt med omsøkt løsning, kan rettferdiggjøres ut fra sikkerhetshensyn og mangel på alternativ trasémuligheter. NVE setter alltid vilkår om at omdisponering av dyrka og dyrkbar jord skal rapporteres til NVE.

Oppsummert vurderer NVE at de negative virkningene for jordbruksareal ved etablering av nye gjerder og nye adkomstveier til anleggene på Madla og Grannes er beskjedne.

4 NVEs konklusjon og vedtak om søknad etter energiloven

NVE har vurdert Statnetts søknad om inngjerding av og utbedret adkomst til muffeanleggene ved Grannes og Madla. Konsesjonsbehandling etter energiloven innebærer en konkret vurdering av de fordeler og ulemper det omsøkte prosjektet har for samfunnet som helhet. Det kan innvilges konsesjon til prosjekter som anses som samfunnsmessig rasjonelle, det vil si hvis de positive virkningene anses som større enn de negative, jf. energiloven § 1.

NVE mener at tiltaket har beskjedne visuelle virkninger, og kun forbigående ulemper for friluftaktivitet i området. Ved Madla vurderer NVE at tiltaket kan bidra til at friluftsområdene ved fjorden blir mer tilgjengelige for allmennheten, ved at ny adkomstvei kobles til eksisterende turvei.

Det er registrert forekomster av en rekke rødlistede fuglearter nær tiltaksområdet ved Grannes. NVE forutsetter at Statnett tar hensyn til naturmangfoldet i anleggsarbeidet, og NVE vil stille vilkår om at Statnett kartlegger hekkeaktivitet i området og tilpasser anleggsarbeidet for å unngå forstyrrelser av fugl som hekker i området. NVE stiller også vilkår om å ta hensyn til en forekomst av den truede arten ask nær tiltaksområdet ved Madla, samt å unngå spredning av fremmede arter påvist nær planlagt trasé for ny adkomstvei.

Tiltaket medfører noe nedbygging av jordbruksareal, men NVE vurderer at arealbeslaget er beskjedent. I mangel på alternative traseer kan tap av dyrka jord forsvares ut ifra sikkerhets- og beredskapshensyn. Omdisponering av dyrka jord skal rapporteres i en sluttrapport om anleggsarbeidet til NVE.

Ingen kjente automatisk fredete kulturminner vil berøres av tiltaket, men Rogaland fylkeskommune har fremmet innsigelse til Statnetts søknad pga. at § 9-undersøkelser ikke er gjennomført i et område med stort potensial for funn av automatiske fredete kulturminner der ny adkomstvei ved Madla er planlagt. NVE mener likevel det haster å avklare konsesjonsspørsmålet og forventer at de arkeologiske registreringene snarest gjennomføres. Dersom det påvises direkte konflikt med automatisk fredete kulturminner, kan Statnett enten søke om dispensasjon etter kulturminneloven § 8 eller søke om justering av veitraseen. Anleggsarbeidene kan uansett ikke starte før det foreligger endelig konsesjonsvedtak og undersøkelsesplikten etter kulturminneloven er avklart. Med mindre fylkeskommunen trekker innsigelsen før klagefristen utløper, oversendes saken til endelig avgjørelse i Energidepartementet.

Oppsummert vurderer NVE at tiltaket i sin helhet har begrensede negative virkninger, under forutsetning av god gjennomføring av anleggsarbeidet i tråd med konsesjonsvilkårene. Tiltaket er nødvendig for å opprettholde sikker strømforsyning og sikre anleggene i tråd med kraftberedskapsforskriften (sikringsplikt for elektriske anlegg). NVE mener derfor at fordelene ved tiltaket oppveier for ulempene.

4.1 NVEs vedtak

I medhold av energiloven gir NVE Statnett konsesjon til å bygge og fortsatt drive følgende anlegg i Stavanger og Sola kommuner i Rogaland fylke, ref. NVE 202302201-17:

1. Madla muffeanlegg i Stavanger kommune:

- et 860 m² inngjerdet areal, med gjerde på maksimalt 3,5 m høyde.
- en ca. 75 meter lang ny adkomstvei til muffeanlegget.

2. Grannes muffeanlegg i Sola kommune:

- et 1050 m² inngjerdet areal, med gjerde på maksimalt 3,5 m høyde.
- en ca. 500 meter lang oppgradert adkomstvei fra Grannessletta via gardstun til muffeanlegget.

4.2 Vilkår om anleggsarbeid, sluttrapport og tilsyn

Transport knyttet til bygging, drift og vedlikehold av kraftledninger og nettanlegg vil kunne ha negative miljøvirkninger. NVE forutsetter at tiltaket gjennomføres på en så skånsom måte som mulig, og at Statnett rydder opp og istandsetter tiltaksområdet etter endt anleggsarbeid.

NVE stiller følgende vilkår for å redusere eventuelle negative virkninger av arbeid med tiltaket:

- NVE og berørte kommuner, grunneiere og rettighetshavere skal orienteres om når anleggsarbeidet starter. Entreprenører skal gjøres kjent med dette vedtaket.
- Statnett skal også foreta en forsvarlig opprydding og istandsetting av anleggsområdene, som skal være ferdig senest to år etter at anlegget eller deler av anlegget er satt i drift.
- Dersom Statnett avdekker avvik som har medført, eller kan medføre betydelig skade på miljøet, skal dette umiddelbart rapporteres til NVE. Rapporteringen må også angi

hvilke tiltak som er, eller vil bli iverksatt for å lukke avviket, rette opp skader og hindre gjentakelser.

- Statnett skal sende en sluttrapport til NVE innen ett år etter at anlegget er satt i drift, [jf. NVEs veileder for sluttrapport \(nve.no\)](#).

Statnett er ansvarlig for at prinsippene i NVEs veileder for terrengbehandling ved bygging av energianlegg (2/2021) blir benyttet i gjennomføringen av tiltaket.

I tillegg gjelder følgende krav til gjennomføringen av anleggsarbeidet:

- Vekstmasser skal skaves av, lagres i ranker med maksimalt to høydemeter, og benyttes ved istandsettingen for å sikre naturlig revegetering. Tilsvarende metode skal brukes på dyrket jord. Ved arrondering skal Statnett sørge for naturlige overganger til tilgrensende terreng. På dyrket jord skal Statnett sørge for at jordens produksjonsevne ikke reduseres.
- Statnett skal før oppstart av anleggsarbeid undersøke om det forekommer hekkeaktivitet for truede fuglearter i tiltaksområdet ved Grannes. Dersom hekking forekommer, skal det ikke gjennomføres støyende anleggsarbeid i hekkeperioden.
- Statnett skal kartlegge fremmede arter i områder som blir berørt av anleggsarbeidene før anleggsarbeidene starter. Kartleggingen skal gjennomføres med bruk av kompetent personell og på egnet tid av året. Kartlegging skal ta utgangspunkt i gjeldende fremmedartsliste.
- Statnett skal i sluttrapporten dokumentere at forekomsten av den truede arten ask i nærheten av tiltaksområdet ved Madla markeres i anleggsmaskinens maskinstyringssystem ved bruk av anleggsmaskiner, dersom det er risiko for at de forekomsten kan berøres av arbeidet. Det skal i tillegg markeres i terrenget med bånd eller gjerde der det er hensiktsmessig.

5 NVEs vurdering av søknad om ekspropriasjon for forhåndstiltredelse

Ekspropriasjon innebærer at en grunneier/rettighetshaver må gi fra seg eiendomsrettigheter eller andre rettigheter uten å godta dette frivillig, mot at det i en etterfølgende skjønns sak fastsettes erstatning. Dette vil kunne skje dersom grunneier/rettighetshaver og søker ikke lykkes i å forhandle seg fram til minnelige avtaler.

NVE forutsetter at tiltakshaver forsøker å komme frem til minnelige ordninger med berørte grunneiere og rettighetshavere jf. ekspropriasjonsloven § 12.

5.1 Hjemmel

Statnett har i medhold av lov om overføring av fast eiendom av 23. oktober 1959 (ekspropriasjonsloven) § 2 nr. 19 søkt om tillatelse til å foreta ekspropriasjon av nødvendig grunn og rettigheter for å bygge og drive de omsøkte anleggene, herunder rettigheter for lagring, atkomst og transport. Ekspropriasjonsloven § 2 nr.19 gir hjemmel til å ekspropriere «så langt det trengst til

eller for (...) varmekraftverk, vindkraftverk, kraftlinjer, transformatorstasjoner og andre elektriske anlegg.»

Bestemmelsen gir NVE hjemmel til å samtykke til ekspropriasjon av eiendomsrett eller bruksrettigheter for å bygge og drive de omsøkte anleggene. Fem grunneiere blir berørt av anleggene som NVE gir konsesjon til.

5.2 Omfang av ekspropriasjon

Statnett søker om ekspropriasjon av nødvendig grunn og rettigheter i Sola og Stavanger kommuner i Rogaland fylke for å bygge nye gjerder rundt muffeanleggene på Grannes og Madla. Statnett søker også om ekspropriasjon av nødvendig grunn og rettigheter for å etablere nye/utbedrede adkomstveier til de to muffeanleggene, herunder rettigheter for all nødvendig ferdsel og transport.

- Ekspropriasjon av grunn for areal til ny adkomstvei fram til Madla muffeanlegg (om lag 500 m²), og for areal til oppføring av nytt gjerde og nødvendig buffersone rundt muffeanlegget på Grannes (om lag 550 m²).
- Rett til nødvendig ferdsel og transport. Dette gjelder blant annet rettigheter til adkomst, ferdsel og transport av utstyr, materiell og mannskap på eksisterende privat vei mellom offentlig vei og muffeanleggene.

5.3 Interesseavveining

Samtykke til ekspropriasjon kan bare gis etter at det er foretatt en interesseavveining etter ekspropriasjonsloven § 2 annet ledd: «Vedtak eller samtykke kan ikkje gjerast eller gjevast uten at det må reknast med at inngrepet tvillaust er meir til gagn enn skade.» Dette innebærer at samtlige skader og ulemper de omsøkte anlegg medfører, skal avveies mot den nytten som oppnås med ekspropriasjonen.

5.3.1 Vurdering av om inngrepet uten tvil er til mer gagn enn til skade

Interesseavveiningen i denne saken innebærer at hensynet til samfunnets interesse i forsyningssikkerhet og avbruddskostnader avveies mot hensynet til de grunneiere og rettighetshavere som blir berørt og til andre allmenne interesser knyttet til miljø i vid forstand, se kapittel 3.

Under høringen av Statnetts søknad kom det inn en uttalelse fra en grunneier som vil bli berørt av tiltaket. Grunneieren stiller seg positiv til at anleggene bør inngjerdes, men uttrykker at han er uenig med Statnetts vurdering av standarden på eksisterende adkomst vei til Grannes muffeanlegg. Grunnen hvor dagens adkomstvei er etablert ble i sin tid ekspropriert av Lyse Nett, og grunneieren henfører at Statnett bør forholde seg til allerede ekspropriert areal og oppgradere eksisterende vei, heller enn å kreve rettigheter gjennom ny ekspropriasjon. Statnett har i sin kommentar til høringsuttalelsen begrunnet sine planer om ny adkomst vei med at nåværende adkomstvei er uegnet for tungtransport, samt at den ikke oppfyller Statnetts beredskapskrav for deres anlegg.

Enkeltpersoner blir i varierende grad blir direkte berørt av bygging og drift av de anleggene det er gitt konsesjon til. Vi har tidligere vurdert at de negative virkningene for samfunnet er små. Vi vurderer også at de grunneiere som blir berørt av tiltaket, og som ekspropriasjonssøknaden retter seg mot, vil få små ulemper. Samtidig er anleggene vi gir konsesjon til svært viktige for samfunnet. NVE mener de samfunnsmessige fordelene ved tiltaket klart overgår de negative virkningene for den enkelte grunneier/rettighetshaver som blir berørt.

5.4 NVEs samtykke til ekspropriasjon

Det foreligger grunnlag etter ekspropriasjonsloven § 2 annet ledd, jf. § 2 nr. 19 til å gi samtykke til ekspropriasjon for de anleggene Statnett har søkt om. NVE viser til vedtak om samtykke til ekspropriasjon, NVE ref. 202302201-21.

NVE gjør samtidig oppmerksom på at ekspropriasjonstillatelsen faller bort dersom begjæring av skjønn ikke er framsatt innen et år etter endelig vedtak er fattet, jf. ekspropriasjonsloven § 16.

NVE forutsetter at Statnett forsøker å komme fram til minnelige ordninger med berørte grunneiere/rettighetshavere, jf. ekspropriasjonsloven § 12 andre ledd. Dersom dette ikke er mulig, skal den enkelte grunneier kompenseres gjennom skjønn.

5.5 Forhåndstiltredelse

Statnett søker også om forhåndstiltredelse etter ekspropriasjonsloven § 25. Forhåndstiltredelse innebærer at tiltakshaver kan sette i gang anleggsarbeidet før skjønn er avholdt/erstatning er fastsatt.

NVE har foreløpig ikke realitetsbehandlet denne delen av søknaden, og vil avgjøre søknaden om forhåndstiltredelse når Statnett eventuelt har krevd skjønn for ervervet grunn etter ekspropriasjon.

Vedlegg A - Oversikt over lovverk og behandlingsprosess

A.1 Energiloven

For å bygge, eie og drive elektriske anlegg kreves det konsesjon etter energiloven § 3-1. NVE er delegert myndighet til å treffe vedtak om å bygge og drive elektriske anlegg, herunder kraftledninger og transformatorstasjoner.

A.2 Ekspropriasjonsloven

Tiltakshaver har også søkt om ekspropriasjonstillatelse og forhåndstiltredelse etter ekspropriasjonsloven. I utgangspunktet skal tiltakshaver forsøke å inngå minnelige avtaler med grunneiere og rettighetshavere for å sikre seg nødvendige rettigheter til bygging, drift og vedlikehold av de elektriske anleggene. For det tilfelle det ikke er mulig å inngå minnelige avtaler med alle grunneiere og rettighetshavere, vil det være nødvendig med ekspropriasjonstillatelse for å kunne gjennomføre tiltaket. Etter ekspropriasjonsloven § 2 nr. 19 er *kraftliner, transformatorstasjoner og andre elektriske anlegg* mulige ekspropriasjonsformål. I tillegg til ekspropriasjon er det vanlig å søke om forhåndstiltredelse etter ekspropriasjonsloven § 25, som innebærer en tillatelse til å iverksette ekspropriasjonsinngrep før det foreligger rettskraftig skjønn. Det er NVE som er ansvarlig for behandlingen etter ekspropriasjonsloven.

A.3 Samordning med annet lovverk

A.3.1 Plan- og bygningsloven

Kraftledninger og transformatorstasjoner med anleggskonsesjon etter energiloven § 3-1 er ikke omfattet av plan- og bygningsloven, med unntak av lovens krav til konsekvensutredninger og krav til kartfesting. Dette innebærer at:

- konsesjon kan gis uavhengig av planstatus
- det ikke skal utarbeides reguleringsplan eller gis dispensasjon
- det ikke kan vedtas planbestemmelser for slike anlegg

Vedtak om elektriske anlegg som krever anleggskonsesjon skal kun fattes av energimyndighetene. De øvrige myndigheter er høringsinstanser. Statlige, regionale og lokale myndigheter får etter ikrafttredelse av den nye loven innsigelsesrett og klagerett på NVEs konsesjonsvedtak etter energiloven, jf. energiloven § 2-1.

Behandlingsreglene for kraftledninger skal praktiseres for elektriske anlegg med tilhørende konstruksjoner og nødvendig adkomst. Dette innebærer at adkomstveier som er nødvendig for driften av energianleggene skal inntegnes på konsesjonskartet, behandles samtidig med anlegget for øvrig og inngår i konsesjonsvedtaket. Disse skal ikke behandles etter plan- og bygningsloven, under forutsetningen at disse veiene gis en betryggende behandling etter energiloven, der berørte interesser gis mulighet for å gi sine innspill. Veier som ikke inngår i prosessen fram til konsesjonsvedtaket, skal framlegges i detaljplaner som følger opp konsesjonsvedtaket, eller behandles av kommunene etter plan- og bygningsloven.

Selv om nettanlegg kan etableres uavhengig av innholdet i eksisterende arealplaner, betyr ikke at det er likegyldig for utbygger eller NVE hvilken arealbruk som berøres og hvilke planer som foreligger. Eksisterende bruk av arealene er som før en viktig del av de reelle hensynene som skal

ivaretas når alternative traseer vurderes og en konsesjonsavgjørelse fattes. Foreliggende regulering til vern kan for eksempel være en viktig grunn til å unngå dette arealet, men planen gir ingen absolutte krav om å unngå arealet.

Elektriske anlegg som er unntatt fra plan- og bygningsloven skal i kommunale plankart fremtre som hensynssoner, noe som betyr at det skal registreres kraftledninger med tilhørende byggeforbudssoner i samsvar med regelverket til Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap. På kart vil ledninger være vist som et skravert område. Tidligere framstilling av ledninger som planformål (spesialområde, fareområde) med egne farger skal fases ut. Planformål ved ledninger skal framstilles ut fra forutsatt bruk av arealet i området for øvrig.

Unntaket fra plan- og bygningslovens plan- og byggesaksbestemmelser gjelder elektriske anlegg, som er en fellesbetegnelse på elektrisk utrustning og tilhørende byggtekniske konstruksjoner. Konstruksjoner som ikke har betydning for drift og sikkerhet ved de elektriske anleggene vil derfor omfattes av byggesaksbestemmelsene. Enkelte byggverk tilknyttet transformatorstasjoner vil dermed fortsatt kunne kreve byggesaksbehandling av kommunen. I denne saken har ikke tiltakshaver søkt om slike byggverk.

A.3.2 Kulturminneloven

Alle fysiske inngrep som direkte kan påvirke kulturminner eller kulturlandskap, skal avklares mot kulturminneloven (kulml.) før bygging. Generelt skal det være gjennomført undersøkelser i planområdet for å avdekke mulige konflikter med automatiske fredete kulturminner, jf. kulml. § 9. Eventuelle direkte konflikter mellom det planlagte tiltaket og automatisk fredete kulturminner, må avklares gjennom en dispensasjonssøknad etter kulturminneloven.

A.3.3 Naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven omfatter all natur og alle sektorer som forvalter natur eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen.

Lovens formål er å ta vare på naturens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser gjennom bærekraftig bruk og vern. Loven skal gi grunnlag for menneskers virksomhet, kultur, helse og trivsel, både nå og i framtiden, også som grunnlag for samisk kultur. Loven fastsetter alminnelige bestemmelser for bærekraftig bruk, og skal samordne forvaltningen gjennom felles mål og prinsipper. Loven fastsetter videre forvaltningsmål for arter, naturtyper og økosystemer, og lovfester en rekke miljørettslige prinsipper, blant annet føre-var-prinsippet og prinsippet om økosystemforvaltning og samlet belastning.

Prinsippene i naturmangfoldloven skal trekkes inn i den skjønnsmessige vurderingen som foretas når det avgjøres om konsesjon etter energiloven skal gis, til hvilken løsning og på hvilke vilkår. I henhold til naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8–12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Det skal fremgå av begrunnelsen hvordan prinsippene om bærekraftig bruk er anvendt som retningslinjer. Tiltakets betydning for forvaltningsmål for naturtyper, økosystemer eller arter, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5 drøftes der det er aktuelt. Miljøkonsekvensene av tiltaket skal vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der hensynet til det planlagte tiltaket og eventuelt tap eller forringelse av naturmangfoldet på sikt avveies.